

JAUME COLL MARINÉ

Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya
jaumecollmarine@gmail.com

LA MEVA HAIDÉ

Haidé, el personatge i el mite petit que és Haidé, sempre se m'ha barrejat amb la dona que canta de «The Idea of Orde at Key West», de Wallace Stevens. Al poema de Wallace Stevens hi ha un grup de gent que escolta embadalit com canta una noia davant el mar. Tothom, en aquell moment, té consciència de la cançó com a cançó, és a dir, que el que canta la noia, allò que els fascina, no és ni el mar que sona darrere la noia, malgrat que ella l'imiti, ni la veu d'ella cantant la cançó del mar. Tampoc no és el mar, que canti a través de la noia. El que fascina Wallace Stevens i els altres espectadors és l'ordre, la dèria d'ordre que hi ha darrere la cançó a l'hora de portar el mar a l'orella de qui l'escolta (de qui, d'altra banda, el veu); el que els fascina és el joc de realitats que xoquen: la que els canta la noia –que desapareix quan ella deixa de cantar, però que semblava la més real quan la cantava–, i la que veuen davant seu, el mar. Amb la noia de «The Idea of Orde at Key West» fàcilment podríem anar a parar a un «que en ella naix i mor tot lo que fa: / ella és el cant, si canta; / ella és la dansa, si li plau dansar». Quan la noia d'Stevens canta, no ens importa gaire ella, sinó el que ella fa –i el que ella ens fa. És evident que Maragall, per època i per tradició, no podia tornar-se'n a casa i preguntar al pà·lid Ramon que com és que després de la cançó, quan tothom va marxar de davant del mar direcció a la ciutat, els llums de vaixells i ports van fer més fonda, més còmoda i encantada la nit; Maragall no pot refer-se i qüestionar-se la meravella de la cançó i de la dansa d'Haidé, només la pot acceptar en la mesura que, després d'ella, ja no té a lloc la consciència perquè ella se l'ha enduta: ara Haidé és el motor del seu cant quan ell la recorda, i Haidé se'n sent, sap que ha donat i vol seguir donant, però no pot –no li plau– perquè ja no té qui aprofiti la seva resplendor.

En ambdós casos semblaria que hi va per sota el naixement de Venus. I això em porta al penúltim poema concret que em va venir al cap quan escrivia el meu: «La noia que ve de la mar». El poema de Carner, que, per tema, s'acosta més al poema de Stevens que no pas al de Maragall, ens ensenya una noia que deu ser de la Barceloneta, o d'algun lloc de costa, de família humil, però que fa que, quan marxa, la gent que va a la plataforma del darrere del tramvia, en mig cloure els ulls no els vingui només el record de la noia, sinó que els ve també la imatge de Venus i de certa cosa mediterrània que és en la vida d'aquells passatgers i que és molt més pura en la beutat de la mossa amb perfum d'onada. Després he d'anar a parar a Lull (i Verdaguer) i als ocellets que els serveixen per marcar tot allò que la paraula no abasta, aquells ocells que canten l'esguardament entre l'Amic i l'Amat, i aquells ocells que quan canten sembla que diguin alguna cosa d'alguna cosa més alta, que mig s'entén i no s'entén.

Finalment i molt ambientalment hi ha certa manera de fer dels poemes de Mark Strand, sobretot els de *Man and Camel*, i els monòlegs de les noies que esperen els seus enamorats i fan altres coses a les cantigues de Martín Códax, Mendiño o Nuno Fernández.

Haidé, quadre de Vittorio Matteo Corcos (1859-1933) reproduït a *La Ilustración artística*, 5 de setembre de 1892

Haidé mira el mar, al capvespre, i sent com li canta

«L'amic em va dir que jo era el sol
i que em feia llum a mi i als llocs
on me n'anava, i que era el sol
que li feia llum endins del pit, i la nit
i les estrelles meves i seves,
que si jo em posava a ballar o a fer
alguna altra cosa, ell n'estava content,
de veure que el cor i l'ànima li descansaven;
i em va dir que si deia qualsevol paraula,
qualsevol, tota jo em tornava una onada
immensa que l'inundava com de música
i d'altres pensaments. Em va dir
que li dansava dins el cap i dins els ulls
quan caminava, i que si veia un arbre
que el movia el vent, m'hi veia a mi,
com mig ballant i mig dient-li alguna cosa».
Després, regalimant, deixant una olor
de llorer antic, va aixecar-se i se'n va anar;
i tot perdia una mica del que era
quan marxava. Estirats enllà, uns homes
la miraven i parlaven en veu baixa.
Era fosc, i un pardal jove que hi havia
va baixar d'un dels pins de damunt nostre
per explicar-nos el que acabava de passar.